

Murray prepovedal stavke jelekarski industriji

Naslovl je pismo uradnikom krajevnih unij.
Skljeni mezdni dogovori pohvaljeni

Atlantic City, N. Y., 22. maja. Philip Murray, predsednik kongresa električnih organizacij, je izdal odredbo s prepovedjo stavk v jelekarski industriji v prihodnjih dveh letih. Murray je tudi predsednik jelekarske unije.

V pismu uradnikom 3,000 krajevnih jelekarskih unij je Murray poudaril, da nedavno podpisane pogodbe z jelekarskimi komandami, ki krijejo delavce, poslane v jelekarski tovarne, predstavljajo značilen uspeh v doseganju kolektivnega pogajanja. Veljavnost pogodb bo potekala čez dve leti.

Murray pravi v pismu med drugim, da morajo unije upoštevati vse provizije sklenjenih pogodb. Delo ne sme biti ustavljeno v nobeni jelekarski tovarni, dokler bodo pogodbe v veljavi. Unije naj se poslužujejo metod in procedure v soglasju s provizijami pogodb, ki določajo arbitražo in mirno izravnavo sporov.

Vsebinska pisma je bila odobrena na seji odbora direktorjev jelekarske unije, ki šteje 41 članov. Murray je dejal, da mezdne pogodbe, ki določajo zvišanje plače za petnajst centov na uro, garancija neprekinjene produkcije jelekarske industrije in

ustvarile so priliko in pogoje za stabilizacijo notranje ekonomije. "Da se obdrži zaupanje javnosti," pravi Murray, "morata unija in uprava demonstrirati razpoloženje in voljo za kooperacijo, ki je potrebna za blaginjo ameriškega ljudstva. V tem smislu naj uradniki krajevnih unij informirajo člane. Jelekarska unija je s sklenitvijo pogodb pridobila zase ugled in občudovanje javnosti."

Murray je dostavil, da bo odbor jelekarske unije dovršil svoje delo jutri.

Domače vesti

Obisk

Chicago.—Glavni urad SNPJ so 22. maja obiskali Rose Hibler, mrs. J. J. Stancer in George Radacy st., vsi iz Pueblo, Colo.

Nov grob v Penni

Milvale, Pa.—Dne 19. maja je po daljši bolezni umrl Anton Jordan, star 65 let, doma iz Zameškega pri Škocjanu, Dolenjsko, v Ameriki 42 let, član ABZ. Tukaj zapušta ženo, sina in poročno hčer, v Ambridgeu pa brata Martina.

Smrti v starem kraju

Detroit.—Frank Modic je prejel vest iz starega kraja, da je umrl njegov svak in bivši član SNPJ Stefan Zagar. Umrl je 4. maja v novomeški bolnišnici. V starem kraju zapušta ženo in tri sestre, v Detroitu pa sestro Katarino Modic. Pokojnik je bil dober aktivist v Osvobodilni fronti, po osvoboditvi pa je bil izvoljen za sodnika z črnomeljcem okraju. Iz starega kraja je prišel v Calumet, Mich., leta 1900, pozneje pa se je preselil v Detroit. Bil je naročnik Prosvete, član društva 121, kasneje pa društva 518 SNPJ na zapadni strani. V stari kraj je odšel leta 1929.

Išče brata

Livingston, Ill.—Jozefa Poznajšek, Radeče št. 3 pri Zidanem mostu, Slovenija, želi izvedeti za svoja dva brata Nikolaja in Franca Močilarja, doma iz Stranskega vrha pri Polšni. Ako kdo kaj ve o njih, naj jih sporoči ali pa piše na naslov: John Vidmar, Box 481, Livingston, Ill.

RAZKOSANJE NEMČIJE V SFERE VPLIVA VELESIL NA VIDIKU

Frankfurt, Nemčija, 22. maja. Vsa znamenja kažejo, da bo politično premirje v odnosih med Rusijo in zapadnimi silami po dveh letih okupacije Nemčije kmalu končano. To premirje je v zadnjih mesecih le navidezno.

Zastoj, ki je nastal na konferenci zunanjih ministrov Rusije, Amerike, Velike Britanije in Francije v Moskvi, je razkril možnost razkosanja Nemčije v sferi vpliva štirih velesil. Ekonomska konsolidacija Nemčije naj bi se izluščila iz normalnega razvoja in zgrajena podlaga dosegla sporazuma med zavezniki glede bodočnosti Nemčije. Konferenca v Moskvi je pokazala, da so velesile daleč narazen.

Francija se je znašla v prepeči. Na moskovski konferenci se ni mogla odločiti, ali naj koraka še naprej na strani Amerike in Velike Britanije, ali pa se nasloni na Rusijo.

Neki uradnik ameriške vojaške vlade je izrazil dvom v uspeh prihodnje konference zunanjih ministrov štirih velesil,

Grški gerilci drže pozicije

Ofenziva vladne
armade neuspešna

Ateens, Grčija, 22. maja.—Zunanji opazovalci trdijo, da ofenziva, katero je naznanila grška monarhistična vlada in naglasila, da bo rezultirala v zdrobitvi gerilskih sil, ni bila uspešna. Izgledov, da bodo vojaške akcije rešile notranje probleme, ki potiskajo deželo v ekonomski in politični kaos, sploh ni.

Razpoloženje masčevanja se opaja v Grčiji. Vzelo bo mnogo let za ublažitev sovraštva. Sprava med skrajno desnico, katero predstavlja monarhistična vlada, in skrajno levico ni mogoča.

Pred nekaj tedni je grški generalni štab naznanil splošno ofenzivo proti gerilcem v Tesaliji v centralni Grčiji. Dejal je, da je bila armada 60,000 mož vržena v akcijo, zaeno pa je napovedal, da bodo močne gerilske posadke v hribih kmalu obkrožene.

Dopisniki zunanjih listov so takoj izrazili dvom v obseg ofenzive. Verjeli niso, da se lahko toliko vojakov vrže v akcijo, in ne poročam o porazih gerilcev. Zdaj se je pokazalo, da se niso motili. Namesto 60,000 vojakov je bilo vrženih v akcijo samo 12,000 vojakov.

Besedniki grške armade so govorili o obkrožitvi gerilskih pozicij, pozneje pa so morali priznati, da učinkovita obkrožitev ni mogoča in da gerilci še vedno držijo pozicije.

Orlando bo formiral novo italijansko vlado

Rim, 22. maja.—Vittorio Orlando je dobil nalogo formiranja nove italijanske vlade, ki bo nasledila ono, katere predsednik je bil Alcide de Gasperi. Orlando je star 88 let. On je bil italijanski premier v času in po zaključitvi prve svetovne vojne. Udeležil se je konference velike četvorice v Versaillesu. Njegovi kolegi so bili takrat ameriški predsednik Woodrow Wilson, francoski premier Georges Clemenceau in britski premier Lloyd George. Vsi so mrtvi. Od velike četvorice je ostal samo Orlando. Začasni predsednik italijanske republike Enrico de Nicola je poveril sestavo nove vlade Orlando, ko je Francesco Nitti, ki je prej dobil to nalogo, izjavil, da je ne more formirati. Nitti je star 78 let.

POROTA OPROSTILA ČLANE LINČARSKA DRHALI

Zgodovinski proces zaključen pred okrajnim sodiščem

SE JOKALE

Greenville, S. C., 22. maja.—Porota, katero so tvorili belopolci, je oprostila 28 članov drhali, ki so bili obtoženi linčanja zamorca Willieja Earleja. Drhal je 17. februarja navalila na okrajno jetnišnico, ugrabila zamorca in ga odvedla zunaj mesta in linčala. Zamorec je bil aretiran in odveden v jetnišnico na obtožbo umora T. W. Browna, voznika taksija.

Da bodo obtoženci oproščeni, se je pričakovalo. Izrek porote sploh ni povzročil presenečenja.

Zgodovinski proces, ki je trajal devet dni, je bil zaključen z oprostitvijo obtožencev, čeprav so priznali zločin. Porotniki so se posvetovali pet ur in 15 minut. Obravnavi je predsedoval okrajni sodnik J. Robert Martin.

Ko so se porotniki posvetovali, se je zbralo okrog 200 ljudi v sodni dvorani. Med temi je bilo samo 13 zamorcev, ki so dobili sedeže na galeriji. Poslople sodišča je bilo zastraženo. Preden so se porotniki vrnili v sodno dvorano, je sodnik posvaril gledalce pred demonstracijami, zaeno pa je zapretil, da bodo demonstranti obtoženi žaljenja sodišča.

Preden so porotniki podali svoj izrek, je prišlo naznanilo, da je bil U. G. Fowler, glavna državna priča proti obtožencem, napaden in pretepen. Ta incident je bil demonstracija sovražnega razpoloženja belopolcev proti zamorcem.

Žene nekaterih obtožencev so jokale. Oddahnile so se po prečitani izreka porote. Demonstracij ni bilo. Sodnik Martin je potem osvobodil obtožence, ki so bili v ječi od začetka obravnave. Nekaj minut pozneje je sodnik odšel iz dvorane. Izreka porote ni komentiral.

Prosekutor je bil Sam R. Watt. On sploh ni zahteval smrtne kazni.

Japonska mora vrniti ti imetje lastnikom

Odločitev poveljstva zavezniških sil

Tokio, 22. maja.—Japonska bo morala vrniti v vojni zaplenjeno imetje lastnikom. Vrednost imetja se ceni na več sto tisoč dolarjev.

Hongkong, britska kronska kolonija, je že dobila zaplenjeno imetje, ki vključuje tudi stroje za gašenje požarov. Vlada dežele Pontianak je bila vrnjena krona, dragulji in druge dragocenosti, katere so japonske vojaške avtoritete zasegle v vojnem času, na podlagi odločitve vrhovnega poveljstva zavezniških sil.

Ameriški konzul P. H. Tansey, varuh civilne lastnine, je dejal na sestanku s častniki, da je restavriranje imetja lastnikom v teku. Skladišča na Japonskem so še natrpana z vojnimi plenom. Plen vključuje avtomobile, stroje, umetnine, knjige in več drugih stvari.

Tansey je razkril, da se vsi lastniki še niso prijavili. Sleherni mora identificirati imetje in povedati deželo, v kateri je bilo zaplenjeno. Stroji in nekateri drugi objekti so bili določeni kot reparacije.

Reparacije iz produkcije je japonskih industrij

Tokio, 22. maja.—Člani zavezniške komisije za Daljni vzhod so izjavili, da bodo reparacije morda prišle iz sedanje produkcije japonskih industrij. Odločitev bo padla na prihodnji seji komisije.

Wallace predlagal znižanje cen

Amerika stopa
v stoletje bojznosti

Oakland, Cal., 22. maja.—Henry A. Wallace, bivši podpredsednik Združenih držav, je v svojem govoru v tem mestu orisal program, ki naj bi odvrnil depresijo v Ameriki. Predlagal je znižanje cen, zvišanje plač in podpravljanje premogovne industrije.

"Za tak program bi morali delati vsi miroljubni Američani," je dejal. "Potrebno je vodstvo, ki pa mora priti iz vrst članov uradnikov strokovnih unij, strokovnjakov, umetnikov in profesionalcev."

Wallace je omenil glavne točke "demokracije v akciji." Te so: Znižanje cen za deset odstotkov, toda ne z moledovanjem. Zvišanje mezd v mejah dvigajoč se profitne strukture, da se vzdrži kupna sila.

Vzdrževanje in zaščita delavskih pravic. Izvajanje stanovanjskega programa z masno produkcijo hiš po nizkih cenah.

Zakonodaja za minimalne meze in socialno zaščito.

Enforsiranje ukrepov v interesu polne zaposlenosti z gradnjo javnih del.

Podpravljanje premogovne industrije.

Splošen program za svetovno rekonstrukcijo.

"V Ameriki," je rekel Wallace, "je pomanjkanje sposobnega vodstva, ki je potrebno v interesu miru in blaginje. Danes se mi v slepi bojznosti pred komunizmom obračamo stran od napredka in organizacije Združenih narodov. Poudarjam, da oni, ki trepetajo pred komunizmom, ne verujejo v demokracijo. Amerika stopa v stoletje bojznosti."

Pogodbe krijejo 15,000,000 delavcev

Washington, D. C., 22. maja.—Biro za delavsko statistiko, branža delavskega departmanta, poroča, da kolektivne pogodbe krijejo okrog 15,000,000 delavcev. Ti tvorijo 48 odstotkov izmed 31,000,000 delavcev, upošlenih v ameriških industrijah.

Stassen naznanil mirovni program

Jefferson, Ia., 22. maja.—Harold E. Stassen, republikanec in bivši governor Minnesote, je predlagal osvojitve desetletnega programa produkcije v interesu

BRITSKA DELAVSKA VLADA NE BO ISKALA POSOJILA V AMERIKI

London, 22. maja.—Besednik delavske vlade je dejal, da so izgledi, da bo Velika Britanija premagala ekonomske poteškoče v prihodnjih mesecih in da ne bo iskala novega posojila v Ameriki. Dostavil je, da Velika Britanija lahko dobi kredit \$320,000,000 od svetovne banke.

Delavska vlada bi morda padla, če bi vprašala Ameriko za novo posojilo. To je mnenje članov kabineta.

"Sedaj, ko vlada vodi kampanjo za povečanje produkcije, bi ameriško posojilo ne doseglo namena," je rekel besednik vlade. "Velika Britanija se mora postaviti na trdne ekonomske noge z lastno močjo. Posojilo bi le zavleklo okrevanje dežele."

R. A. Butler, načelnik odbora za smernice konservativne stranke, je dejal, da se strinja z argumentom, da mora Velika Britanija premagati poteškoče. Premagane bodo le s povečanjem produkcije. Drugi faktorji pojasnjujejo stališče delavske vlade. Med temi so:

Levičarsko rebelno gibanje v

Amerika bo sklenila mir z Nemčijo in Avstrijo?

Predsednik Truman in državni tajnik Marshall bosta povečala pritisk na Rusijo. Posledica poloma moskovske konference

Washington, D. C., 22. maja.—Poročilo iz zanesljivega vira pravi, a bo Amerika sklenila separatni mir z Nemčijo in Avstrijo, ako ne bo Rusija revidirala stališča napram zapadnim silam, katero je zavzela na konferenci zunanjih ministrov štirih velesil v Moskvi. Amerika smatra mirovni pogodbi za Nemčijo in Avstrijo za ogelni kamen miru in blaginje v Evropi. Doznava se, da se bosta Velika Britanija in Francija postavili na stran Amerike.

Predsednik Truman je že dal državnemu tajniku Marshallu oblast v zadevi sklenitve miru z Nemčijo in Avstrijo. Poslužil se je bo, ako se bo prepričal, da druga konferenca zunanjih ministrov ne bo mogla rešiti problemov, o katerih se niso mogli sporazumeti v Moskvi. Truman in Marshall sta se odločila za povečanje pritiska na Rusijo, da si ni izgledov, da bosta uspela, čeprav je ruski premier Stalin

Glavno mesto Mandžurije izolirano

Nanking, Kitajska, 22. maja. Vladna vojaška posadka v Čangčunu, glavnem mestu Mandžurije, je v past. Komunistične sile so obkrožile mesto po okupaciji letališča in presekavanju železniških zvez. Letališče je oddaljeno samo sedem milj od osrčja Čangčuna. Pričuje se, da bo mesto kmalu v komunističnih rokah.

Stavka delovodij pri Ford Motor Co.

Detroit, Mich., 22. maja.—Okrog 3,000 delovodij, članov unije, je zastavkalo proti Ford Motor Co. Henry Ford, predsednik kompanije, je apeliral na delovodje, naj se premislijo, toda ni dobil odziva. Delavci, upošleni v Fordovih tovarnah, so ostali na delu.

miru. Amerika naj bi v prihodnjih desetih letih nudila deset odstotkov svoje produkcije živil in drugega blaga državam, ki podpirajo in so lojalne organizaciji Združenih narodov.

BRITSKA DELAVSKA VLADA NE BO ISKALA POSOJILA V AMERIKI

delavski stranki. Voditelji tega gibanja trdijo, da je britska ekonomija že sedaj preveč zavisna od Amerike.

Britsko ljudstvo je proti iskanju posojila, ki bi bilo veliko breme bodočih generacij. Vlada upa, da se bo produkcija premogla zvišala in dovoz živil in drugih potrebščin iz evropskih držav v Veliko Britanijo povečal. Kritiki naglašajo, da je za pomanjkanje delavcev odgovorno vzdrževanje britskih oboroženih sil v Indiji, Egiptu in drugih deželah. Vojaki ne producirajo ničesar. Velika Britanija bi hitro okrevala, ako se bi odločila za znižanje oboroženih sil.

Ameriški pomorščaki zapustili Peiping

Peiping, Kitajska, 22. maja.—Zadnja enota ameriških pomorščakov je zapustila to mesto. Zasedla je vlak, ki je odinril v pristanišče mesto Cingwantow. Pomorščaki se bodo tam ukrcali na parnik, kateri bo odplul proti otoku Guam.

izjavil, da je možna kompromisna rešitev vseh glavnih spornih vprašanj.

Mnenje prevladuje, da Rusija ne bo ugovarjala, če bodo zapadne sile sklenile separatno pogodbo z Nemčijo in Avstrijo. Pereča vprašanja bi obvisela v zraku in to bi bilo v korist sovetom.

Separatni mir, sklenjen med zapadnimi silami in administracijami nemških pokrajin, ki so pod okupacijo teh sil, bi pustil vprašanje vzhodne nemške meje nerešeno, ker se tiče ruske okupacijske cone. Meja med Nemčijo in Poljsko ob reki Oder bi ostala.

Rusija bi lahko držala svojo cono v Nemčiji pod okupacijo nedolžen čas, ako bi zapadne sile sklenile mirovno pogodbo samo za svoje cone. Ruske čete bi ostale tudi v Avstriji, Rumuniji, Bolgariji in na Ogrskem.

Marshall je v svojem poročilu ameriškega ljudstvu po povratku v Washington iz Moskve svaril, da čas beži. Poudaril je, da so razkrajalne sile na delu in da se časovni faktor ne sme ignorirati. To je bil namigljaj Rusiji, da bo Amerika morda sklenila separatni mir. V državnem departmantu in Beli hiši prevladuje sedaj mnenje, da je separatni mir edina odprta pot.

Konvencija britske delavske stranke

Odbijanje napadov
na Attleejevo vlado

London, 22. maja.—Prihodnji ponedeljek se bo pričela letna konvencija delavske stranke v Margatu. Napovedi so, da bo viharna. "Rebelni" laboriti bodo dobili priliko za kritiziranje Attleejeve vlade in njene notranje ter zunanje politike.

Zadeva Palestine in vojaške konskripcije bo prišla pred konvencijo. Voditelji delavske vlade so pripravljeni za odbijanje napadov. Doznava se, da bodo apelirali na delegate za umaknitev vseh resolucij z obsodbo britskih akcij v Palestini, ker je palestinski vprašanje sedaj v rokah Združenih narodov.

Čeprav apel ne bo dobil odziva in bodo kritiki vztrajali pri zahtevi, da se mora vršiti debata o spornih vprašanjih, je gotovo, da bodo voditelji delavske stranke imeli večino na svoji strani. Zunanji minister Ernest Bevin, ki je tarča napadov "rebelnih" laboritov, bo govoril na konvenciji prihodnji četrtek.

Vojni minister A. V. Alexander si je nakopal jezo "rebelnih" laboritov, ker se je odločil za vzdrževanje oborožene sile čez milijon mož v tem letu, čeprav je pomanjkanje delavcev v industrijah. Kritiki trdijo, da bi se ekonomska situacija v Veliki Britaniji zboljšala, ako bi se oborožena sila znižala. Pomanjkanje delavcev v industrijah bi bilo odpravljeno in produkcija bi se povečala.

Kritikom vojaške konskripcije je ne bo odgovarjal Alexander, temveč Harold Laski. Slednji je vodja levičarjev v delavski stranki, dočim Alexander predstavlja desničarje.

Konvenciji bo predsedoval Philip Noel-Baker, letalski minister v Attleejevi vladi. Pričuje se, da bo za načelnika delavske stranke izvoljen Emanuel Shinwell, minister za kuro.

Vas in Bolhovich, da sili
skrbljeni z obleko za precej
sa. Marija Rupert."

Anna Azman

Bevin seveda ni vodil te politike vsled kakšnega sadizma, marveč ker so tako narekovali angleški imperialistični interesi, gospodariki (petroleji) in vojaški. Ker smo že pri koncu tega članka, se v podrobnosti te angleške politike ne moremo spuščati. V Londonu danes vsekakor pravijo, da se bodo zadovoljili z vsako solucijo palestinskega vprašanja; za kakršno se bo izrekla večina Z. N. Bodočnost bo seveda pokazala, kako bo s to obljubo. Anglija je namreč dala že več obljub Židom kot tudi Arabcem, oboje pa izgrajevala druge proti drugim, da je lahko vladala nad Blaznjim vzhodom. Zdaj bo toliko na bolj, da bo v bodoče delila to "breme" z Ameriko, ki postaja dominantna imperialistična sila na tem strategičnem in na petroleju silno bogatem kosu sveta. Vsled tega tudi "Toumanova doktrina" (Pride je.)

V Sovjetski Rusiji je ženski s
nosti tudi pri delu. Med vojno
polovico industrijskih delavcev.
liko znižal, toda ruske žene in d
lavno moč pri rekonstrukciji de
delavski varjente kar dobro od

so padale bombe, lomile veje, gozd je gorel. Bili smo v pravem peklu.

Sreča v nesreči je bila, da nis bil nihče ubit, ampak le dva ranjena v noge. Ofenziva je trajala do dveh popoldne. Radi so

V Sovjetski Rusiji je ženski spol prišel do popolne enakopravnosti tudi pri delu. Med vojno so ženske predstavljale več kot polovico industrijskih delavcev. Ta odstotek se je po vojni nekoliko znižal, toda ruske žene in dekleta se vedno tvorijo veliko delavno moč pri rekonstrukciji dežele. Na sliki je videti, da gre za delavski varjenje kar dobro od rok.

Primorske vesti

Zatočišč najslabših reakcionarnih elementov

Četrti svet v Trstu, ki ga je vodila zavezniška vojska, je razpustila ljudskih oblik, ki so svoj posvetovalni organ, ki je poslal Zavezniški vojski, je poslala v zvezi s praznovanjem 1. maja resolucijo, v kateri skuša valiti odgovornost za izvedbo bombe napade na slovenske množice. Po mnenju zavezniške sveta ne bi smela Zavezniška vojska upravlja dovoznice manifestacij v znak praznovanja 1. maja. Edini demokratični glas, ki ga je bilo mogoče slišati v protidemokratski in v protidemokratski skupini članov, je bil glas dr. Pinterja, ki je v predložitvi ostri resoluciji javno obsodil fašistične teroriste 1. maja in napadal na Slovensko narodno gledališče. Zanimivo je, da niso o resoluciji niti razpravljali, niti glasovali. Izvršni odbor slovenskega italijanskega antifašističnega zveza poroča vsemu protifašističnemu prebivalstvu Trsta, da je v njegovega ozemlja protifašističnega stališča, ki ga je zavzel četrti svet v svoji resoluciji, ni bil pa v diskusiji. S tem ni bilo izpraznjeno, da ni ta četrti svet nič drugega nego zbiranje najslabših reakcionarnih elementov, ki so bili postavljeni na položaj brez pristanka in brez sodelovanja tržaškega prebivalstva. Zaradi tega nima nobene, niti zakonite, niti moralne pravice razpravljati v imenu tržaškega ljudstva.

To je potuha zločincem

Dne 7. maja je bila pred višjim zavezniškim sodiščem v Trstu obravnavana proti 20-letnemu pučističniku Gvidu Coenu, pri katerem so našli 30. aprila tik ob atentatu na baklodo bombo. Obtoženo je bil obsojen na 7 dni zapor. Ker pa je presedel 8 dni, so ga takoj izpustili. Tržaško ljudstvo, ki ob tem primeru spozna, kako potuha uživajo razni četniki. Obsodba takšne vrste zasmeja zakonov in čuta pravice. Nedvomno bi bila obsodba popolnoma drugačna, če bi odkrili bombo pri kakem protifašistu. S takšnimi sodbami ne bo mogoče preprečiti tržaškega ljudstva, da je sedanja zasedbena oblast nepristranska in pravična. Sodba je bila izdana v času, ko še niso mogli pustiti bolnišnice številni ranjeni tovariši in tovarišice in se po Trstu še zmerom sprejajo dobro znani fašistični teroristi in zločinci.

Nova Gorica

Ozemlje zapadno takozvane francoske črte" bo po sklepih mirovne pogodbe pripadlo Italiji. S tem bo primorski Slovincem odvzeto njihovo kulturno, gospodarsko in prometno središče. Zaradi tega bo v nevarnosti bližnja stare Gorice. Zaradi nove Gorice. V ta namen je bil pri okrajnem italijanskem ljudskem odboru goriškega okraja že ustanovljen poseben delovni odbor, ki ima naloge pripraviti ter izdelati regionalni osnutek za novo Gorico, ki bo postala središče Slovincem na zapadni meji.

Razkrinkan huj-skaški list

V času, ko bi morale biti v italijanskem Arzenalu sindikalne aktivnosti, je zloglasni tržaški huj-skaški list "Voce libera" objavil članek z očitnim namenom, prikazati na umeten način težave v delavstvu, v katerem se voliči ne bi mogli vrstiti. Po zalogi Delavske zbornice, ki tudi danes razvijati in ovirati sindikalno enotnost tržaške delavskega, so bile volitve odpovedane, ker je bilo jasno, da bodo prihodnje zmagali našim Enotnim sindikatom. Delavci Arzenala, ki so povabili tržaške novinarje, da se priprajo o pravem stanju v obratu. Pokazalo se je, da je bil članek lista "Voce libera" zasnovan na čisto enostranski izmišljenosti. Zaradi tega je moral "Voce libera" prenehati, kar je bilo napisano v enem s stanjem v Arzenalu.

S tem je podano pred javnostjo priznanje, da je služila objava tega članka namenu razširjanja laži. Po zaslugi zavednih delavcev je bila "Voce libera" ponovno razkrinkana kot huj-skaški list. Zaman so njena prizadevanja po razbijanju sindikalne in delavske enotnosti. Delavska zbornica je tudi ponovno pokazala, da hoče ovirati sindikalno združevanje. Tudi njena prizadevanja bodo brez uspeha, o čemer pričajo dosedanj uspehi Enotnih sindikatov pri sindikalnih volitvah.

S čim se ukvarjajo "equi"

Znano je, da se je precej "esulov" (beguncev) iz Pulje zateklo v Trst, ker so jim postala tam tla priročna njihovega fašističnega delovanja prevročila. V Rossettičevem gledališču so privedli "esuli" neko revijo. Toda dohodkov je bilo verjetno premalo. Režiser te revije je kavalir Rudolf Pilla si je pomagal v stiski na ta način, da je začel sami tiskati denar. Zavezniško višje sodišče v Trstu ni pokazalo preveč usmiljenja do "ubogega esula", ki je bil zaradi ponarejanja denarja obsodjen na pet let ječe in 4.000 lir globe. Soobtoženega pajdaša, tudi "esula", so zaslili na leto dni ječe.

Tudi slovenske otroke napadajo

Dne 4. maja je šla večja skupina goriških otrok v spremstvu svojih staršev po Carducci-jevi ulici k prvemu obhajilu. Z oken raznih gospodskih hiš so začeli italijanski šovinisti pljuvati nanje in jih sramotiti. Ko so se otroci vračali iz cerkve v slovensko šolo, kjer je bil zanje pripravljen zajtrk, so pričeli iz hotela "Angelo d'oro" v Favettijevi ulici, kjer so nastanjeni puljski "esuli", metati nanje pločevinaste škatle. Ogorčeni starši so hoteli vdreti v hotel, kar pa je policija preprečila. Značilno je, da je bil izvršen ta napad na slovenske otroke, četudi so bili med njimi tudi sinovi in hčerke znanih slovenskih belogardistov. Napad je bil izvršen samo zaradi tega, ker so otroci Slovenci. Dogodek je vzbudil ogorčenje vsega slovenskega prebivalstva. Tudi to pot se je pokazalo, da je le v sodelovanju naprednih slovenskih in italijanskih množic zagotovljeno spoštovanje narodnostnih pravic. Vsa ostala pota vodijo v šovinizem, sovraštvo in narodnostno nestrpnost, ki rodijo takšne "dogodke", kakor se je zopet pripetil v središču Gorice dne 4. maja.

Uspehi setvene kampanje

V postojanskem okraju je do sedaj obdelanih 116,65 ha zemlje. Obdelali pa je bilo še 301,44 ha, t. j. 35% več nego leta 1946. Največ orne zemlje so obdelali doslej v okolici Gornje Košane. Tudi v sezanskem okraju je setvena kampanja v polnem teku. V glavnem so ta dela že izvršena. Žene sezanskega okraja so na svojem zborovanju napovedale vsem okrajem Slovenkega Primorja tekmovanje za napredek gospodarstva. V sezanskem okraju je doslej obdelana celotna površina v izmeri 3.141 ha in 36 arov. Tudi v Slovenski Istri so kmetje opravili oranje in setev. Priročna občutnega primanjlovanja vprežne živine so si kmetovalci medsebojno pomagali na ta način, da so si živino posojali.

Igralska šola Slovenskega narodnega gledališča

Uprava Slovenskega narodnega gledališča v Trstu odpre te dni svojo igralsko šolo, v katero bodo sprejeti vsi, ki se hočejo posvetiti igralskemu poklicu.

Gladovna stavka bolnikov

Ze delj časa se bolniki v bolnišnici "Magdalena" pritožujejo zaradi obupno slabe hrane. Ker pa jim niso v nobenem pogledu izboljšali hrane, so pričeli bolniki dne 3. maja z gladovno stavko.

"Aquila" je oživila

Čistilnica "Aquila" v Trstu je bila pred drugo svetovno vojno ena največjih čistilnic te vrste v Italiji. Med vojno je čistilnica precej trpela, tako da je bila potrebna temeljitih popravil in ogromnega dela. Najprej je bilo treba vzpostaviti pomol za pristajanje ladij. Za tem so pričeli popravljati bencinske tanke za skladiščenje čistega bencina in petrolejskih derivatov. Gradili so nove peči in destilacijske naprave, ki so bile v breztehni večini zelo poškodovane. Delavska zastava, ki je 4. maja zavihrala na destilacijskih napravah, pa je naznanila ljudstvu, da je "Aquila" oživila. Prižgali so peči in začeli s čistjenjem prve pošiljke mineralnega olja. Tovarna bo v večjem obsegu dobavljala Českoslovaški republiko čisti bencin, mineralno olje in petrolejske derivate.

Puljsko ljudstvo terja, da se mestna uprava izroči Mestnemu ljudskemu odboru

V Pulju je še zmerom velika brezposelnost. Okupacijska vojska uprava ne kaže nobenega prizadevanja, da bi hotela ljudstvu pomagati v zagotovitvi najosnovnejših življenjskih pogojev. Zaradi tega so šle puljske množice na ulice in demonstrirale proti kolonialnim metodam zasedbene vojske uprave. Pred njenim sedežem je ljudstvo terjalo, naj se mestna uprava izroči Mestnemu ljudskemu odboru, ki je edini predstavnik ljudstva. Kljub ukrepom zasedbene vojske uprave, so se ljudske množice prebile do njenega sedeža, kjer so vztrajale tako dolgo, dokler ni zasedbeni poveljnik sprejel zastopstva puljskega prebivalstva. Ti zastopniki so predložili poveljniku zahtevo, ki se nanašajo na izboljšanje zdravstvenega položaja, na stanje v zaporih zasedbene vojske uprave, na preprečitev odvažanja strojev in industrijskih naprav iz Pulje, na izpuščanje fašistov iz zaporov, na ukinitve ustanov, ki služijo samo izkoriščanju delovnega ljudstva, ter končno na izročitve upravne oblasti Mestnemu ljudskemu odboru kot edinemu predstavniku puljskega ljudstva.

Otroke pretepajo

Policija na Opčinah je dne 1. maja aretirala tri dečke, stare od 15 do 16 let, ker so hoteli zbrisati šovinistične napiske, ki so jih ponoči napisali fašisti na našem openskem obelisku. Ko so otroke izpustili, so povedali, da so jih v vojašnici pretepli. Na mladih telesih so bili še vidni sledovi udarcev. Matera dečkov so šle zaradi tega na policijo in protestirale proti pretepanju mladoletnih otrok. Dogodek je vzbudil odpor in obsodbo vsega openskega prebivalstva in openskih mater, ki so v 25 letih fašističnega suženjstva dovolj jasno pokazale, da znajo vzgajati svoje otroke. V predoru Sandrinelli so štirje mladeniči napadli slovenskega dijaka Miroslava Dočkaka. Raztrgali so mu srjaco in mu prizadejali več poškodb na hrbtu.

Zadružništvo v tržaški Istri

Istrsko ljudstvo je že davno spoznalo pomen zadružništva. Gospodarske zadruge so po prvem hipu negotovosti pričele kar rasti. Najprej je bila ustanovljena okrajna Naprava v Kopru, ki je imela 27 podružnic. Nedavno se je preimenovala tako, da se je razdelila na Napravo v Kopru, Piranu, Izoli in Mostiču. V njenem okviru je bila ustanovljena tudi vinarjska sekcija. Poleg prodajno nabavnih zadrug so se pojavile tudi delovne zadruge. Tudi obrtniki ne zaostajajo. Ze aprila 1945 so si ustanovili čevljarji v Piranu čevljarstvo zadruge. Ta zadruge je v kratkem času preprečila vse špekulativno in navijanje cen v Piranu. Podobna zadruge je bila ustanovljena tudi v Kopru. Prav tako se še ribiči organizirajo v zadruge. Imajo svoje ribiške zadruge v Kopru, Izoli in Piranu, v katerih je večanjih 82 ribičev. Zanimivo je, da delujejo najboljše od vseh zadrug delav-

ske zadruge. Zadružne mlekarne bi morale razširiti svojo organizacijo in zajeti vse vase.

Civilna policaja — cestna roparja

Dva zakrinkana in oborožena neznanca sta izvršila dne 3. maja roparski napad na kamion tvrdke Rusjan - Žigon - Mozetič na cesti med Stanjelom in Ribemberkom. Odnosla sta kovčeg, v katerem je bilo 900.000 lir za plačilo delavcem v Stanjelu. Po naključju pa sta podjetnikovi hčerki izsledili roparja, ter se je izkazalo, da sta cestna roparja civilna policaja Stanko Madon iz Vrtojbe ter Ivan Marinič iz Kojškega. Pri njihju so našli kovčeg z denarjem, brzostrelko in samokres.

Razne novice

Iz železniške čuvajnice pri Nabrežini so odnesli 20.000 lir gotovine in krznen plašč, vredni 15.000 lir. — Openska policija je našla blizu postaje vizigalno bombo, topovsko granato in dve ročni bombi. — Na vrhu sv. Mihaela so obeležili v ranah zaradi eksplozije razstreliva v škatli 17-letni Roman Vižintin, 15-letni Sergij Vižintin in 14-letni Hektor Vižintin. Vse tri so prepeljali v tržaško bolnišnico. Romanu Vižintinu so odrezali nogo pod kolonom. — Nezman ropar je z naperjenim samokresom v desnici napadel na cesti iz Proseka proti Gabrovici Tuto Kozlovic ter jo prisilil, da mu je izročila usnjato torbico, v kateri je imela 11.000 lir ter razne dokumente. Domnevajo, da je ropar doma iz Vidma. — Dva Napolitana, ki sta zaplesala kot ribiča na ladji "Giorgio", sta napadla na cesti ameriškega mornarja Johna Straka ter mu odnesla orožje, denarnico z 9.792 lirami in druge drobne predmete.

(SANS)

Štirideset njiv v Štukih rodi združeni sad

Katarina Špur

Ljubljana.—O Štukih pri Ptuj ni bilo nikoli slišati nič posebnega. Na sončnem griču se stala graščina, pod njo je na štiridesetih njivah graščinske zemlje toliko revnih družin pridelovalo svoj bojni najemniški kruhek.

Danes prihaja mnogo različnih ljudi v Štuke. O Štukih pišejo v časopisih. Filmsko podjetje se pripravlja, da ujame v svoje kamere to, kar se danes dogaja v Štukih. Ko bodo minila tri leta, Štuki ne bodo imeli več svoje stare podobe.

Kaj se je bilo zgodilo v Štukih?

Štirinajst družin se je lanskim zimo naselilo v Štukih. Postali so lastniki zemlje, ki jo je do vojne posedoval graščak. Nemec po rodu. Ta zemlja jim je bila dodeljena po zakonu o agrarni reformi. Ker ima ta zemlja izredno ugodne pogoje za sadjarstvo, so se združili v sadjarsko-produktivno zadruge, z namenom, da zemljo, ki je bila pokrita s slabim gozdom, zanamernarja in zapuščenega, izpremenijo v obsejne plantaže nizkih breskev in jablan. Izdelali so načrte in jih predložili ministrstvu za kmetijstvo. Dobili so odličnega strokovnjaka za sadjarstvo, ki je postal predsednik zadruge. Oblasti so jim poslale pomočnike — traktorje, ki so preorali štirideset njiv. Ogromen stroj buldozar je izkrcil gozd in zravnil izkrceno zemljo. Takrat so začeli prihajati v Štuke ljudje od blizu in daleč. Prišli so časopisni in filmski poročevalci. Štuki pa so dan za dnem vse bolj izpreminjali svojo podobo. Tretje leto, ko bodo investicijska dela končana, bodo zadružniki zasedli zemljo z breskavami in jablanami. Zadruge bo dajala letno do 100 vagonov breskev.

To delajo zadružniki v Štukih v času, ko se sadjarji po Slovenskih goricah in Prekmurju z obupnim naporom borijo, da bi zatri ameriškega kaparja, ki je v teh sadovnjakih pokopal že ogromno število dreves.

Ze zdavnaj kmečki človek čuti, da tava po slepi ulici. Z

BURMA

Na najožjem mestu polotoka Malaja se začena ozemlje Burme, ene izmed gospodarsko in strateško najvažnejših kolonij Velike Britanije. Južna Burma se razteza skoraj 800 kilometrov v ozkem, le tu pa tam do 100 km širokem pasu ob obali Andamanskega morja do mesta, kjer se Martabanski zaliv zajeda najgloblje v celino. Od tod poteka burmanska obala proti zapadu, pušča za seboj ogromno delto širokega Iravadija, ter doseže Bengalaki zaliv. Nato poteka razklana obala, ki jo, kakor na jugu obrobja, stotine otkov z koralskimi grebeni in bisernimi klečmi, proti severu in severozapadu vse do Prednje Indije. Od tod dalje teče meja proti severu po planinskih grebenih do vzhodnih izrastkov Himalaje ter do goratih okrajev Kitajske in Indokine, gre od tod do Siama in doseže končno zopet morje.

Ta meja zajema veliko deželo s 604.700 km² površine. K Burmi spada tudi otočje Andamanov in Nikobarov, ki se razteza skoraj tja do Sumatra.

V Burmi so bogata ležišča kovin in mineralij, zlata, srebra, volframa, bakra, kositra, svineca, cinka itd. Ležišča volframa so tako ogromna, da je proizvodnja volframa v Burmi na drugem mestu svetovne proizvodnje. Daleč proti jugu razprostira visoka planota Šan na vzhodu dežele je bogata rubinov, safirov in drugih draguljev, zaradi katerih slovi Burma že iz davnih časov. Področje Burme ima svoje bogastvo v "črnem zlatu" — petroleju — in v rjavem premogu.

Burma ima številke reke, jezera in gorake potoke. Za suše so te vode zelo pomembne, v dobi deževja pa naraste voda za 15 do 20 krat in takrat rušijo nenadne poplave vasi in uničujejo posevke.

Kakor v večini tropičnih dežel, je tudi v Burmi rastlinstvo zelo bujno. Nad polovico vse

površine zavzema gozd. Gosta visoka trava in bambusova gošava pokrivata močvirnate nizine, ki so polne moskitov in malarčnih žuželk, in prehajata polagoma v neoprodne džungle. V džunglah je mnogo opic, nareti pa tudi na slone in nosorože. V močvirnatih nizinah se pasejo tropci bivolov. Divji volci, jeleni, srne, tapiri, merjasci, in malajski medvedi polno gozdove. Velike roparice kot so tigri in pantri, so tako številne, da se morajo naselbine ščititi pred njimi z močnimi visokimi plotovi. Kakor v Indiji je tudi v Burmi zelo mnogo kač velikank.

V teh prirodnih razmerah živi okrog 17 milijonov Burmancev in pešice angleških kolonialnih zatiralcev, ki črpajo iz naravnih zakladov Burme petroleja, kovin, izredno dragocenege tikovega lesa in kmetijskih pridelkov, predvsem riža, neizmerno bogastvo.

Znanost še ni odkrila zgodovinskih spomenikov in dokumentov, ki bi omogočili proučevanje v daljno preteklost segajočo zgodovino Burme in njene iz številnih narodnosti sestavljenega prebivalstva. Vemo samo to, da je med 6. in 9. stoletjem nastalo na razvalinah Gentilovega reda fevdalno plemstvo ter da so bile osnovane posamezne kneževine. Kmalu pa je prevzel vodstvo trgujoči razred, ki je v dobi od 11. do 13. stoletja ustanovil velika mesta in navezal trgovinske stike z Indijo, Kitajsko in otoki na jugu ter ustanovil dokaj močeno nacionalno monarhijo. Nastopila je "zlata doba" države, ki je uspešno obranila svojo neodvisnost vse do 18. stoletja proti številnim napadom Mongolov in Kitajcev. Iz vseh vojn proti azijskim narodom je izšla Burma kot zmagovalca. V 19. stoletju pa je vendarle bila brez moči proti navali britanskega imperializma, ki jo je izpremenil v angleško kolonijo.

Ze v 16. stoletju so se pojavili v Burmi Evropejci — Portugalci in Holandci — ki so iskali "otok dišav". Njim so sledili Angličani, ki so že takrat začeli osvajat Indijo. Francoski kapital je nastopil svoj roparski pohod na vzhodni obali Indokine, se tam zadržal in začel razširjati svoj vpliv na Siam in pozneje na Burmo, da bi si zagotovil postojanke tudi na bengalski obali Prednje Indije, kjer je že bilo nekaj francoskih naselbin.

Angleški državnik in diplomat so pravilno ocenili manever Francozov in spoznali, kolikšnega pomena je Burma za kritje Indije, tega "bisera" angleške krone. Tudi naravno bogastvo dežele jih je mikalo.

Kakor vselej pred vkorakom svojih čet v tujo državo, je Velika Britanija na kaki malenkost našla spodbudo in je leta 1824 začela vojno proti kraljevini Burmi. Tej vojni je v letih 1851-52 sledila druga in 1885 tretja vojna. Primitivno oborožene in slabo izveštane čete Burme napolnile niso mogle več zadrževati redne angleške armade, njihov odpor je bil zlomljen in dežela je izgubila svojo neodvisnost. Leta 1886 je Velika Britanija proglasila priključitev Burme k britanskemu imperiju in razglasila njeno združitve z Indijo.

Od takrat so vladali v Burmi britanski generalni guvernerji, ki so vodili tradicionalno politiko po geslu: "Deli in vladaj!" Burma je bila razdeljena v Gornjo in Spodnjo Burmo, več ducatov malih kneževin pa je bilo združenih v samostojno državo pod imenom Šan. Vodstvo vseh državnih uradov in trgovinskih podjetij so prevzeli Angličani. Burma je postala za angleški kolonialni kapital prava zlati jama.

Prebivalci Burme so postali kolonialni sužnji. Ko je bila Burma 1937 po priporočilu znanega Simonove komisije ločena od Indije, so sicer dodelili guvernerju iz poslane zbornice (132 poslancev) in senata (36 članov)

sestavljen parlament, ki pa je bil le za zunanji okras, ker so vso oblast v Burmi še nadalje izvajali izključno le angleški monopolisti in kolonialne oblasti.

Prebivalstvo Burme je sestavljeno iz številnih narodnosti, ki govorijo najrazličnejše jezike. Burmani tvorijo približno dve tretjini prebivalstva. Druga najmočnejša narodnostna skupina so Karenji (1.368.000), nato slede Šanci (1.037.000), Čineži (350 tisoč) in nato še vrsta malih narodnostnih skupin kakor Arakanci, Kačinci, Talanginci, Laosi itd. Vrh tega živi v Burmi okrog 1.020.000 Indijcev, okrog 200.000 Kitajcev in okrog 30 tisoč Evropejcev, predvsem Angležev in angleško-indijskih mešanecv. — (Konec prih.)

Čudak vseh čudakov

Najboljše gosli na svetu so izdelovale v 16. in 18. stoletju v Cremoni tri družine: Amati, Guarneri in Stradivari. V tani zvezi s temi goslimi je italijanski krošnar Tarisio. Ta je potoval po vsem svetu s culo na hrbtu. Nabiral je gosli. Stara glasbila so bila njegovo veselje, njegova strast. V stare gosli je bil naravnost zaljubljen. Na potovanju je gosli popravljaj, kupoval in zamenjaval. Obiskoval je graščine in samostane. Imel je nekaj cenjenih gosli s seboj. Če so mu dali kake gosli v popravilo, jih je spretno zamenjal s svojimi manj vrednimi, če so bile močnejše delo.

Pred več ko sto leti je stopil Tarisio v Parizu v glavno trgovino z goslimi, ki ji je bil lastnik Vuillemin. Tarisio je prihajal iz Italije in je nosil s seboj polno vrečo gosli. Hotel jih je prodati. Vuillemin je takoj spoznal vrednost gosli in jih kupil. Toda to so bile gosli šele druge kakovosti. Najboljše gosli je hranil Tarisio zase, čuval jih je ko skopuh svoje slavo. Z izkupičkom bi bil lahko Tarisio udobno živel do svoje smrti, toda moral je po vseu. Zaslovel je kaj kmalu kot najboljši poznavalec tega glasbila.

V Milano je preživel zadnja leta v podstrežju stare hiše v neki zamazani ulici. Ker ga niso videli sosedje že nekaj dni, je policija vdrila v podstrežje. Na umazani postelji je ležal Tarisio mrtev. Bilo je leta 1854. V podstrežju je bil nepopisan nered, povsod gosli, na mizi, na zidovih, s tramov so visle, na stolah, v omari, pod posteljo — nešteto mojstrskih gosli. Najdragocenejša zbirka, ki je bila kdaj na tem svetu. Vuillemin, pariški trgovec, je takoj prišel in pokupil od dedičev vse zaloge. Dvoje gosli — bile so najboljše — je imel čudak skrite v siromašni kmečki koči, in sicer v stari majavi, skoraj polomljeni omari. Ene gosli so bile Guarnerijeve, druge Stradivarjeve in te so nosile ime "Messia" in so svetovno znane. Ko je te gosli Stradivari dokončal, se ni mogel ločiti od njih. Vuillemin jih je hranil v posebni stekleni omari in jih je zapustil svojememu zetu Alardu. Sto let so ostale te gosli neme. Nihče ni nanje igral. Šele Alard jih je hotel slišati. Povabil je izbrano družbo in izborni violonist je zaigral nanje. Glas je bil mil, mehak, vabljiv, nepopisen. Poslušalec se je zdelo, da slišajo angelstvo petje, s čimer so pa le izrazito poudarjali nepojmljivo zvočnost in barvitost teh edinstvenih gosli.

To je zgodba o čudaku, ki mu pa mora biti svet hvaležen, saj je odkril mojstrskih gosli po svetu, rešil jih gotovo pokvarne, če ne že prežgane konca in jih ohranil človeštvu.

Sosedova sveča

Nekoč je ležal kmet na smrti postelji. Vse je kazalo, da bo kmalu zapustil ta grešni svet.

Za srečno pot so mu hoteli pripraviti svečo, pa je ni bilo pri roki. Poslali so ponjo k sosedu. Prišli so izposojeno svečo in čakali. A kmet je bil treduvaren: ni hotel in ni hotel umreti. Pa se oglasi mala hčerka Ančka: "Oče, le brzi umri, veste, sveča ni naša."

V Prosveti so danes vseeno ne v delavski vesti. Ali želite vsak dan?

ZMAGALI BOMO!

REPORTAŽE S POHODOV 18. DIVIZIJE

Tone Seliškar

(Nadaljevanje)

Proti jutru smo dosegli nekakšno globačo pod vrhom. V široki kotanji se utaborimo. Iz nizkih oblakov pada sneg, razpostavimo straže, veza iz Ravnega dola nam poroča, da se razvijajo nemška kolona proti Kočevju, njene pobočnice pa po stranskih cestah. Okoli nas je nekaj sto metrov klaftrskih polen in zanetimo ogenj. Ko se plamen razpase po polenih, se grejemo in sušimo. Urejamo si koticke, vse je mokro, vlažno, blatno.

Razdelimo se po skupinah, uredimo kotel za kuhanje, privežemo mule med goste smrekove, hodimo od ognja do ognja in se bodrimo drug drugega. Prav nič nismo malodušni, le zebe nas, ker nimamo strehe in kadar čepimo ob ognju, se kadi iz oblek, kakor da se kuhamo mi sami. Krojači so se nagnetli med nekakšne skale, čevljarji si skušajo pod smrekami napraviti svoj stan, propagandisti pa že sekajo veje in si delajo delavnice. Bomo pač tu tiskali. Vsaj radijska poročila! Saj imamo aparat. Toda v taboru ni toka! Prav! Ponoči si oprta aparat naš poročevalec na ramo in gre z njim v Ravni dol. Tam imajo elektriko. Toda tretji dan je aparat izgubil, ker bi ga kmalu zaslačila nemška patrola in šele čez dva dni se je vrnil v tabor ves jezen in lačen.

Poskušamo si kuhati čaj in smo takole v tej megli in snegu kakor brodolomci, ki so se rešili na veliko plavaljočo ledeno ploščo. Megle so tako nizke, da nas ni strah kuriti. Nikamor se ne vidi. Včasih preleti goro aeroplan, pa se mu smejemo, ker smo varni pred njim. Pričnemo se urejati. Organizacija se oživlja. Straže, patrole, veze; ta nosi drva, drugi meče sneg v kotel, tretji se odpravlja z mulo v dolino po seno. Naš vol je potr. Dva dni že ne žre, ker nima kaj. Bil je v dolini masten, kakor da bi mu meso z lopatami nametali na kosti, zdaj pa se je kar posušil. Imamo nekaj hrane seboj, toda če bo to dolgo trajalo, nam bo tudi vol prisel.

Bolničarke skrbje za red in tekom prvega dneva imamo že vsi za silo nekakšne strehe nad seboj; veje, štorke, plachte, koce, po tleh si nasteljem smrečja in velikanski ognji nas grejejo. Ponoči se po eni strani pečemo, po drugi strani pa zmrzujemo, grejemo pa se na ta način, da menjavamo ležišča tako, da se ne kdo greje v gredi drugih. Počasi se navajamo v to novo okolje in v ta nov način življenja in smo dobre volje. Nekaj bolničark, ki še ne znajo streljati s puškami, učimo te umetnosti. Vsakdo mora na stražo, malo nas je, pa mora vsak znati prijeti za orožje!

Tristo metrov pod taboriščem je straža. Popoldne grem zamenjat na stražno mesto tovarišico Zorko. Sneg pada v debelih kosih. Tišina. Vidim tovarišico, kako je naslonjena na skalo in strmi v dolino. Vsako našo sled sproti zamede sneg. Siničke se obesa na vejice, se gugljejo in naju začudeno opazujejo.

"Lepo je to, kajne, tovariš," de Zorka. "In ves čas sem sanjarila, kako bo lepo šlo tedaj, ko bomo korakali v osvobodeno Ljubljano! K materi..."

Potem še dolgo šepetava o tej tihi sreči naše bodočnosti in čeprav je mraz, naju te sanje

grejejo in pozabiva na mokre noge in premočno obleko. Iznemada potegne iz žepa pol prave cigarete. Že teden nisem kadil.

"Skupaj jo bova pokadila!" de in oba sva blazena, ko srkava omočen dim pravega tobaka. "Tovariš, ki pomaga živinozdravniku, ima dvajset škatel 'Morave' v nahrbtniku..."

Ko se vrnem k ognju, pokličem tovariša, ki ima baje toliko cigaret, k sebi in mu pravim: "Ali smo tovariši, ali nismo? Koliko cigaret še imaš v nahrbtniku?"

Tovariš nekaj menca, ko pa mu razložim, kako bi se ves tabor razvil, če bi lahko po tolikem času kadil, mi prinese nahrbtnik in mi da vse cigarete. Potem si jih razdelimo. Kar nas je kadilcev, dobi vsak po tri cigarete. Čepimo ob ognju in smo srečni.

In počasi se uživamo v sneg in v vse to neprijetno, kar je okoli nas. Nekateri so tako drzni, da gredo ponoči v Ribnico poizvedovat. Drugi hodijo v Ravni dol in prinašajo kruha in krme za mulo in vola. In od teh ponočnjakov se nikoli več ne vrne k nam tovariš Srečko. Bil je svoje čase belogardist, pa se je kasneje pridružil partizanom. Nič kaj mu nismo zaupali ves čas, na zdaj pa je izginil z nahrbtnikom vred. Spodaj je dejal, da naj vrag vzame sneg in dež in da je sit tega. Da bo ostal kar v Ravnem dolu pod streho... Pošljemo za njim patrole, pa ga ne najde. Ni ga!

Proti koncu tedna nas obvesti patrola, da je pot v Loški potok in naprej prosta in da je naša divizija osvobodila že ves Gorski Kotar. Torej naprej k naši diviziji! Čim se prične naslednjega dne daniti, se pričnemo urejati za pohod. Straža je do zadnjega na stražnem mestu. V dolini so še vedno Nemci. Natovorimo vse, kar imamo, na mule, pravkar privežujemo tudi še kotel za kuhanje, ko priteče straža in krikuje:

"Kolona tristo Nemcev se pomika iz Ravnega dola proti našemu taboru!"

Naglo uredimo vse poslednje. Krenemo! Tereci, ki so taborili zgoraj nad nami, so že odšli. V tej zmedbi smo zavili v napačno smer. Krenemo nazaj. Spet v dolino po drugi stezi. Čim zavijemo ob zapuščenem taboru terencev z vrha navzdol, zabevskajo za našimi hrbiti broztreleke. Nekaj naših skoči iz vrste in se vale po strmini. Nahrbtniki se trkljajo za njimi. Človek bi se smejal, pa mora misliti nase. Večina nas ostane v vrsti in korakamo kolikor se da naglo z otovorjenimi mulami navzdol. Nobenega strela ni več... Vse do Loškega potoka ne srečamo sovražnika. Kaj se je bilo zgodilo?

Zagonetko nam razreši izvidnica, ki je čepela v skalah v dolini in mimo katere je šla nemška kolona. Bilo jih je okoli tristo, po večini so bili Kavkazci, le oficir in podoficirji so bili pravi Nemci. Tri mule so nosile dva minometa in težko strojnico. Vodil jih je tovariš Srečko. Šel je tik ob oficirju in se je vneto razgovarjal z njim ter jim razlagal, kje taborimo, koliko nas je in kaj vse imamo. Ko je dospela nemška kolona do našega zapuščene tabora, so streljali z broztrelekami kar tako v zrak... potem pa so se smejali in krenili nazaj.

(Dalje prihodnjic.)

Kapitulacija

Jože Brejc

Pri nas je bila z življenjem trda kot malo kje. Človek zavzdihne, če se spomni nežnih otroških let, ko smo kazali svoje od mraza rdeče kosti izpod srace in neprestano vpili po kruhu. Ta prečudna jed, vredna vse ljubezni in vsega oboževanja, je bila za nas deveta dežela, po kateri smo zaman vzdihovali. Kajti malo je bilo v prid materino pripovedovanje pravljice, ki so imele samo ta in edini namen, da bi potešili lakoto otroških ust.

Navkljub tršati revščini, ki je strasila okrog naše hiše, je na otroke, ki so imeli povezane palce v umazane cunje, da jih ne bi preveč izlizali, posijalo večkrat prelepo otroško sonce, polno nepopisane glorio, lepše, kot je tista v oltarju svete Marjete na Lužarjih.

Takšno sonce je posijalo tistega dne, ko so se pri nas odprla vrata in je podboje naplnila črna gmota nečesa, proti čemur se od straha nisem upal dvigniti oči. Oče mi je mimogrede vrget v ritnjak čevljev in zraven rekel, naj vendar rečem "Hvala, Jezus!" Šele takrat sem videl, da je na vrata stopil prvi pristni župnik s kolarjem, širokim klobukom in z obleko, dišečo po samih svetnicah božjih.

Nihče od vas si ne zna predstavljati, kako je bilo pri nas takrat lepo. Pogrnili so mizo, tekli so kupiti vino, od nekega so prinesli klobas in sredi tega raz-

košja postavili četrt hleba belega kruha, tako, da sem v trenutku sprevdel, da z našo revščino ni vse tako krmežljivo, kot je doslej kazalo. "Ljubi Jezus!" sem se v kotu skoraj križal in župnika nisem nič več pogledal. Pogled na klobase je bil vreden večjega spoštovanja. Tako je takrat odredila moja otroška pamet.

Prvič v življenju sem videl, da skozi naše kuhinjsko okno sije popoldne neizrečeno lepo sonce, polno zlata in tihe pesmi. Nato pa je župnik rekel: "Vašemu fantu bom kupil hlače, on pa se bo naučil nekaj latinskega. Postavil ga bom za svojega ministranta."

Ce bi takrat kdo rekel: "Oče, od jutri jutraj dalje boste minister", bi ga ne pocemeril močnejše.

Zmeraj sem srčno želel postati angelček. Ko smo imeli otroci ošpice, sem materi že pripovedoval, da mi raste na hrbtu kraljica in ko me je mama potiljala, mi je v veliko razočaranje povedala, da je tista reč kost. Ena izmed sester je nosila v svojih praih hudo jetiko. Imela je strašansko lepe oči, bila je bela kot marmor in mama je večkrat zavzdihnila: "Samo še dolgo kikiriki in srebrne perutničke, pa bo Lizika zletela v nebeske dvore." Bil sem ji strašno nevoščljiv, ko se ji je nekega dne to posrečilo. Hrepenenje po kruhu in hrepenenje po nebesih je bilo zame isto.

No, in ko so me slovesno ustoličili za ministranta, sem postal tudi jaz neke vrste angel.

Imel sem sicer hlače, a vsak dan sem hodil k rožnoličnemu župniku mašo strec in gledal Liziko, ki sem jo tistikrat zapazil naslikano na cerkvenem stropu sredi nebeskih angelcev, ki s tako silo tiščijo Marijo v nebesa proti svetemu Očetu. Lizika jo je rinila za peto. Spoznal in videl sem, da se je v nebesih že precej zredila.

Pri naši hiši se je iz dneva v dan boljšalo. Jaz sem precej zaslužil, starejši brat je od doma ušel in nismo nič vedeli, kje je. Jaz sem se hodil lahko s svojimi gosposkimi hlačami iz žame-ta igrat med trške otroke in jest v župnišče bel kruh in meso, kar je bilo vse precej izdatno. "Pri hiši je sedaj manj požiralnikov," je včasih dejal oče. Jaz pa sem postal čez noč ljubljeneč svojih stricev, ki so me občudovali, kakor se v blagoslovljenih oblačilih sučem pred oltarjem in jem z župnikom za isto mizo. Včasih so se iz cerkve grede ustavljali pred našo hišo in na glas zatrjevali: "Veste, vaš fantek je na-rejen za gospoda. Dajte ga v šole, pa boste videli, kaj vse bo še postalo iz njega."

In prav tistega leta, ko sem gledal skozi špranjo, kako je v sosedovi bajti Kihova Jrika rdila svojega tretjega nezakon-skega otroka, sem sedel prvič v življenju na vlak in se odpeljal v šole, da bi čez toliko let zapel pred oltarjem Bogu in staršem v čast: "Gloria in excelsis Deo!"

Vse to, kar je bilo doslej rečnega, sem premišljeval nekega septembrskega dne, ko sem

se v zapravljičju vozil po dolgih letih vojne spet domov. Dve lepi kobili smo imeli vpreženi v ojnice in voznik je nad njima tulil ko sv. Elija. Puške smo držali med kolena in v srcu mi je bilo tesno, ker si nisem mogel predstavljati, kako bom stopil pred očeta v partizanski unifor-mi in s puško, opremljeno s peterokrako zvezdo. Zvoniki farne cerkve pa so se neizprosno bližali našemu vozičku. Že so se razprostirale vsenaokoli ledine, travniki, košenice, plotovi in dre-vje, sami stari znanci in znanke. O, skočil bi k njim in jih blazno objemal. V grlo mi je silila neka nepopisna grenkoba, ki mi je jemala sapo. Nato pa je voznik potegnil vajeti: "Eha-ha..." in že smo obstali na domačem dvorišču.

Prvi je pritekel Muki. To je bil naš pes. Mahal je z repom precej prijazno in me sem pa tja čudno obljajal. Potrepljal sem ga, Muki se je vzpenjal hrepeneč proti meni, kakor bi mi hotel nekaj na uho povedati. Bilo je že proti večeru. Videl sem, kako je istovistno okrog vogla neka ženska. Na sredi tega so otroci zakričali, nato pa so se razleteli na vse strani, kakor bi bil med kure planil jastreba. Le dva ali trije so se tiho in bojazljivo približali našemu vozu in me s prsti v ustih gledali. Menda vendar niso mislili, da sem pripeljal s seboj menezarijo z oguljenimi opicami in nadušljivim medvedom. S tovariši smo se polglasno zmenili, kje se bomo jutri zjutraj dobili. Nato pa sem junaško krenil proti domačim stopnicam. Zazdelo se mi je, da jo maham proti staremu svetu; če bi mi kdo rekel, naj grem na naskok na trd sovražnikov bunker, bi šel z brezskrbnim srcom. Počasi in trdo sem stopal po stopnicah. Vedel sem: zmagati moram, nisem pa vedel, nad čem. Počasi in trdo sem potikal na vrata: trk, trk. Slišal sem, kako je v kuhinji tiktakala naša velika ura. Še enkrat sem potikal. "Naprej!" se je nekdo zadril in jaz sem odprl vrata.

Oče je vstal izza mize in me skozi naočnike nepremično gledal. Mačeha je kuhala perilo; ko me je zagledala, jo je zaneslo kot kurje perje v burji skozi vrata v drugo izbo. Mirno sem pomolil roko in sedel. Nič. Dolgo časa nobene besede. Puško sem držal v rokah in se zavijal v dolg italijanski plašč, kakor bi mi bilo bogve kako mraz. Takrat se je zaslislalo na stopnicah čudno šumenje in pririvanje. Oče je odprl vrata.

Kakšen prizor! Tam so se zbrali moji strici in tete, botri in botrice. Bila jih je cela procesija. Vse te dni so bili nared, da planejo name, brž ko se pokažem v domači hiši. Podbradke so imeli potegnjene tik pod viseča usta, z očmi so strigili, kakor bi imeli natakne v očenih votlinah vrtnarske škarje. Prvi dve teti, ki sta najbolj junaško stali vrh stopnic, sta se vedli kakor dva poražena generala. Kljub dolgim črnim oblekam in okoli ledij prešepnjene-mu slokomu telesu, kar je storilo, da sta bili podobni sestradanim osam, sta bili veličastni. Svetinjinji sta imeli obešeni okoli vratu, kar je bil edini znak njune generalške časti. S spodnjim delom telesa pa sta tresoritili, da bog pomagaj kako.

Za tršatim hrptom obeh tet pa se je skušal skriti stric iz Kijana. Bil je debel in zaripel, v rokah je nosil velikanski cekar, iz katerega je spogledljivo gledala gnjat. Glavo pa je imel tako debelo, kakor bi jo bil celo

Coetoča češnja

Dr. METOD MIKUŽ

Zopet so letos zacvetele češnje. Ob pomladnem cvetenju se zde naši gozdovi, kot da bi v njih hudomušen človek za šalo prebelil vsako stoto drevo—toliko je pri nas češenj. Ob letošnjih cvetočih češnjah sem se spomnil lanskega leta. Tudi lani je bila lepa pomlad in češnje so cvetele, kot bi si bile napovedale tek-movanje. Čebele in čmrli so jih bili tako veseli, da so se že kar zmrdovali, izbirali samo najlepše in najbolj cvetoče, da je bilo kar grdo in že močno podobno vsega sitim ljudem. Češnje pa so cvetele in tekmovali med seboj in imeti si moral zelo bistro oko, da si ločil divjo od cepljene; kajti kar cvete in je mlado, je vse lepo in te more celo tako potegniti za nos, da ti je lahko vse življenje v napoto ali vsaj nerodno.

Lansko leto sva bila s prijateljem Francetom Bevkom prava lastnika cvetoče češnje, da drugih dreves niti ne omenjam, na primer javora, ki je imel take liste kot moja dlan, ali smrek, ki sva jim komaj videla v vrh. Vendar sva bila najbolj ponosna na češnjo. Vsakemu od takih dobrih ljudi, s katerimi sva živela skupaj, sva se pobahala, da jo imava in da celo cvete, in te ošabnosti, ne češnje, nama ni prav nihče zameril. Veliko sva se pod češnjo pogovarjala in tudi pisala ter poslušala gozd v vetru in njegove pogovore, ki so včasih pametnejši od naših človeških. Češnja pa je cvetela in obletavalo jo je tisočero drobnih bitij, da je pelo v njenih vejah, kot bi mojster igral na orglah.

Pa vse mine. Češnja se je začela obletavati in po tleh je bilo zjutraj, kot bi bil zapadel sneg, in čez dan je marsikatera njena snežinka padla na Francetovo in mojo glavo in ni nič vprašala, čigava je manj siva in kdo je bolj vesel in se je bo le na lahko otrsel. Oba sva bila vesela, saj sva stavila, da bova lastne in zrele češnje prišla jest že iz Ljubljane, Gorice, Trsta ali Celovca. Sicer je marsikdo podvomil v to, midva pa prav nič in ogledoval sem si v kole-darju dan, o katerem pravimo Slovenci: Sveti Vid—češenj sit.

No, prišel je sveti Vid in oba sva že zdavnaj upala—na jesen, češnje pa v naših hribih tudi niso bile še zrele in sva nanje tudi nekoliko pozabila. Niso pa pozabili kosi ne šoje, še manj sinice in drozgi in tudi vervece ne. Spet sva sedela pod drevesom in takrat sva šele spoznala, da prav za prav ne bo tako lahko priti do češenj. Drevo je bilo gladko in šlo je šele visoko od zemlje v krošnjo. France je dejal: Če bi bil mlajši, jaz pa: če bi ne bilo škoda hlače! Češnje so dozorele in se nam smejale, prav tako kot takrat, ko so se cvetele in sva jim grozila, da jih prideva jest gotovo da že iz

leto medil pod italijansko čelado. Za njim je stal njegov sin, po božjih in človeških postavah moj bratranec. Bil je slep in je nosil osudne črne naočnike. Zdelo se mi je, da gleda z nosom, tako visoko ga je dvigal. In ta nos je bil veličastno zabuhel, na dve strani čudno stolčen. Komaj sem za njim zapazil uca iz Srobotnika. Če bi kdo hotel naslikati sveto ponižnost, bi moral iti četudi po kolnih od njega, ker bi imel biti Bogu hvaležen za brezmejno dovršen model.

(Konec prihodnjic.)

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabita za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

Ljubljane, Gorice, Trsta ali Celovca. Močno nama je bilo to neveseč in še kamen sem zagnal za vervečo, ki se je šopirila med sadovi in nama po svoji nerodnosti ali iz razposajenosti vrgla drobtinico od svoje gosposke in bogate mize, ki je bila prav za prav najina last.

V nama pa je vstala misel, a nista si je upala povedati drug drugemu, ker je bila grda: Po-sekajva drevo! Začel se je v nama dvoboj med dobrim in slabim. Škoda je drevesa, naj raste, lepo je in bogati najino po-sest. Pa spet: Kje bova že drugo pomlad! Saj tega drevja je toliko in od tu, kdo bi jo sploh mogel odpeljati, ko ni ne ceste, ne poti!

Pa je češnja še ostala in kosi so nama še odmetavali posamezne sadove, ki so se rdečili visoko v vrhovih. Hude so bile skušnjave in še večkrat sem vrgel kamen med veje.

Bevka nekoli ni bilo doma in sem sam spet ogledoval češnjo. Skušnjava je bila le prehuda. Prišel je močan partizan, jo podžagal in je padla. Ni padla rada, nerodno se je že z zadnjimi močmi njela na sosednje drevo. Sram me je bilo pred njo in bal sem se, kaj bo dejal Bevk. A češnje sem le obral in da bi bil greh le manjši, sem jih porazdelil med dobre ljudi in jih privla-hraml tdi Bevkju. Ko je prišel domov, je najprej dejal: "Se mi je kar zdelo, da jo boš podr." Lezal sem že, a sem mu dejal samo to: "Kar jej jih, dobre so." Jedel jih je, dejal je, da so dobre in vest me ni prav nič več pekla.

Potem sva večer za večerom posedala na njenem deblu in še se je nama oglašala vest. Na zadnje sva si jo oba le potolažila z ugotovitvijo: Le kako se prijetno sedi na njenem deblu! Ravno je in brez grč in ne moreš si strgati hlače. Bila je že jesen, odpadalo je listje in vedela sva spet oba: še eno zimo.

Slovene Records

10-inch records 70c COD, plus postage

B-001 Ringelapil, polka

Vesela vdova, polka

Zidana Marela, polka

Zeleni hribi, valček

Toni Omerzo Orchestra

C-411 Priljubljena polka

Po polji sva se sprajajala, val.

Kusa's Orchestra

C-1180 Beer Barrel polka

Helena polka

Sula's Musetta Orchestra

V-28025 Po jeseru bliz Triglava

Oh, oh, ura se bje

V-28026 Jurij Benko vzemi Lenko

Pobit sem star šel 18 let

V-28027 Pa kaj to more biti

Mene pa glava boli

V-28028 Milnar, narod. pesem

Vsi so prihajali

Mirko Jelatin, tenor

12-in. records \$1.25 COD, plus postage

V-78001 Zlata poroka, Del 1.

Zlata poroka, Del 2.

V-78002 Kadra imajo vsi Jožeti god

Botrinja, Christening party

"Adria" in Hojer Trio

Write for free catalogue of all new

SLOVENE RECORDINGS

to

PALANDECH'S

536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

Te dni pa mi je pisal France da ne zamenja tolimske pomla-di z našo in da tam čudovito cveto češnje. Gotovo se je spomnil na najino lanko in odgovoril sem mu, da je pri nas še lepi in da so vse češnje in breke v cvetju. Zraven sem si pa mislil: Škoda, da sva lani posekala svojo, ker letos bi jo prago-tovito prišla jest iz Ljubljane, Gorice, Trsta ali Celovca. France bo prav gotovo vsaj za da-li dva pozabil na svoje tolimske in vipavske, jaz pa na one z Janč in Orlega. Pa nič zato, prišla bova vseeno; saj se n-njenem deblu prijetno sedi in ne bova ne pomazala, ne strnj-novih in skrbno zlikanih oblek. S seboj bova vzela še sto dobrih ljudi in jim pokazala podrtje, še vedno najino češnjo, najino bogato, pa tudi edino lastnino.

Franco

Ko Franco in njegovi prepoved so dobili, da Španska trgovati nič več ne sme z mamili, se Franco je nasmehnil: "Teh uspalvalnih doz ne rabim, ker svoj narod trpinčim — brez narkoz!"

Razni mali oglasi

Cleaning Women

Apply Room 340
407 S. Dearborn

WOMEN

GENERAL CLEANING

Good salary; 1 meal

BELMONT HOSPITAL

4058 Melrose

MEN

GENERAL CLEANING

Good salary; 1 meal

BELMONT HOSPITAL

4058 Melrose

ZASTOPNIKI LIST

PROSVETE

so val društveni tajniki in tajnice člani, ki jih društva izvolijo svrhu.

Naši zastopniki lokalni in po-valni zastopniki na določene ob-lasti.

Louie Barbarich, za Milwaukee, Wis. in okolice.

Anton Janekovich, za Cleveland, Ohio in okolice.

Frank Klus, za Chisholma, Minn. in okolice.

Frank Cvetan, za Tice Hill, Pa. vso srednje-vzhodno Penno.